

slogu i na taj način postizemo optimalnu blizinu njemačkomu izvornom izgovoru. Dugi je naglasak stoga da bi se očuvala izvorna duljina njemačkoga otvornika [o:], dok je uzlazni naglasak stoga što prema pravilima hrv. naglasnoga sustava na drugome slogu jedino može stajati uzlazni naglasak.

V.

Spomenut ćemo također i jednu vrlo čestu skraćenicu, koja se u nas s obzirom na njemački izgovor neobično izgovara. Posrijedi je najveći njemački (ali i europski) auto-moto klub *ADAC* (*Allgemeiner Deutscher Automobil-Club*). Hrvati ovu njemačku skraćenicu obično izgovaraju [ãdak], dok njemačko jezično područje izgovara [adea'ce:]. Izvorni govornici njemačkoga jezika ne prepoznaju u hrvatskome izgovoru skraćenicu najvećega njemačkog auto-moto kluba, pa bi stoga bilo poželjno izgovarati približno izvornim govornicima, dakle [ãdea-cã].

Tomislav Talanga

Literatura

1. *Deutsche Bühnenaussprache*. Theodor Siebs. Berlin 1898 (19. Aufl. 1969, hrgg. H. de Boor)
2. E. Drach, *Deutsche Aussprachelehre für den Gebrauch im Ausland*. Frankfurt a/M. 1931
3. *DUDEN Aussprachewörterbuch*. Max Mangold/Paul Grebe. Mannheim/Zürich, 1962.
4. *Großes Wörterbuch der dt. Aussprache*. Autorenkollektiv. Leipzig, 1982.
5. R. F. Poljanec, *Njemački književni izgovor – s vježbama i rječnikom izgovora*. Zagreb, 1961.
6. W. Viëtor, *Die Aussprache des Schriftdeutschen*. (11. Aufl.), Leipzig, 1925.

RAGUŽEVA GRAMATIKA –
PRAKTIČNA ILI NE – NOVA JEST

Dragutin Raguž, *Praktična hrvatska gramatika*, Medicinska naklada, Zagreb, 1997.; X+466 str.

(Svršetak)

U dijelu o aoristu D. Raguž piše da se aorisni nastavci “dodaju obično svršenim glagolima, a rjeđe i nesvršenima”; ti nastavci “daju značenje završenosti glagolima koji svojim vidom označuju trajanje radnje, dakle završenost radnje koja je trajala”, i za to daje nekoliko primjera (t. 364.). U dijelu o imperfektu piše da to vrijeme “imaju samo nesvršeni glagoli (za razliku od aorista, koji postoji i od svršenih i od nesvršenih glagola)” (t. 368.). Iz toga drugoga objašnjenja može se zaključiti da bi aorist mogli imati svi nesvršeni glagoli, no u objašnjavanju aorista ipak se može primijetiti da ima nekih ograničenja. – O tim ograničenjima preciznija se objašnjenja mogu naći u člancima Babića, Jezik XXIV i Sovića, Jezik XXIX, a jednostavnije je dano pravilo i u *Povijesnom pregledu...* (“Dvovidni glagoli imaju aorist i imperfekt s razlikom u nekim oblicima i naglasku”, str. 697, te na str. 702.; autor je toga dijela Babić).

Kako to često biva u mnogim hrvatskim gramatikama u XX. stoljeću, i u Raguževoj se o starijem obliku imperativa piše jednostavno, i to ovako: “Zastarjela je i jako stilski obilježena upotreba imperativa 2. lica za 3. lice jednine: / *Pravo ti budi*. – *Budi volja tvoja*. – *Bog mu prosti*. – *Pomози Bog, braćo*. – *Bog te čuvaj*. – *Budi Bog s nama*.” (t. 374.). – Zaista možemo reći da se radi o stilskoj obilježenosti, no činjenica je da se s tim imperativom možemo sreći: osim npr. u Očenašu (*budi volja tvoja, sveti se ime tvoje, dođi kraljevstvo ne-*

besko), i drugdje. Tu su i primjeri kakvi su u PHG – *pravo mi/ti/mul/joj... budi, Bog te čuvaj*, no oko nas ima i drugih: *Bog te pitaj*, ili sasvim obično no gotovo neprimjetno *usput/uzgred budi rečeno*. Danas se relativno često čuje pozdrav *Bog daj*.

D. Raguž dobro je uočio sažimanje nenaglašenoga oblika 3. osobe prezenta glagola *biti*, je s povratnom zamjenicom stojećom s povratnim glagolima *se* – *On sē vratio. Ona sē vratila.* – te sa zamjeničkim oblicima *me, te, je*. Za tu drugu vrstu sažimanja veli da je ta u razgovornom jeziku: *Ona mē pitala za to. Vidjela tē jučer. Srela jē na tržnici.* Kaže dalje: “U jezičnoj normi te rečenice moraju imati ovakav oblik: *Ona me je pitala za to. Vidjela te je jučer. Srela ju je na tržnici.*” (t. 400.) U književnosti se često srećemo s izostavljanjem takva *je* (no iz pisanoga teksta ne možemo ništa zaključiti o tome radi li se o *mē, tē...* ili o *me, te...*) – iz stilskih razloga.

U dijelu o priložima dana je jedna dosta pregledna tablica zamjeničkih priloga (str. 266.-267.). Čitatelju će biti jasno što znači npr. *pōnekad(a)* – da to znači i *pōnekad* i *pōnekada* – ali može li mu biti jasno zašto su neki od tih priloga cijeli stavljeni u zagrade, npr. *svākad, nēgda, nīgda, amo* (vjerojatno je slučajno ostavljen bez naglaska), *gdjèkamo* itd. Također, ako se već spominju *dosle, dotle*, zašto se ne bi spomenuli i *dosele, dotole*, tako obični u književnikā XIX. i XX. stoljeća?

U t. 423. piše se o tome kako se neki rečenični prilozi izdvajaju od rečenice zarezi, no mislim da nisu posve ista značenja npr. ovih rečenica: *Vjerojatno je sve u redu., Sve je vjerojatno u redu., Sve je, vjerojatno, u redu.* Prva rečenica odgovara rečenici *Vjerojatno je da je sve u redu.* U drugoj se rečenici *vjerojatno* zaista ponaša kao prilog koji stoji uz priložni izraz (priložni skup) *u redu.* U trećoj se rečenici

vjerojatno ponaša kao čestica, po onom što se nudi za objašnjenje što je čestica u t. 440., iako se u dijelu o česticama kaže da se “među čestice ubrajaju i obični prilozi”, no u tom dijelu navode se samo one čestice “koje su bitne za gramatičke funkcije i koje nisu ni u jednoj drugoj skupini riječi”. Da bi manje spretan čitatelj saznao kako je *vjerojatno* možda rečenični prilog, konektor ili modifikator, treba pročitati t. 797.- 799.; no što će ga na taj dio Praktične hrvatske gramatike uputiti?

Za priloge *veoma, vrlo* autor piše da “ne postoje kao samostalni prilozi; oni samo modificiraju, pojačavaju druge odredbe” – no oni mogu glatko biti i samostalni, pa smatrali ih mi tom prilikom prilogom ili česticom: na pitanje je li mi se nešto dopalo, mogu odgovoriti tim *vrlo* ili *veoma* (kao *jako, silno, mnogo, puno*, ili, što se podosta proširuje, *izuzetno, iznimno*) bez drugih riječi (pa su upravo kao takve čestice ta dva priloga dana u HG 1997., t. 783.f). Tako će sigurno razmišljati i običan čitatelj Praktične hrvatske gramatike, no koliko će njemu biti do traženja po drugim mjestima? Naravno, takav odgovor možemo smatrati skraćanjem rečenice *Vrlo mi se dopalo, Dopalo mi se veoma mnogo* i sličnih – ali za obična će čitatelja odgovor samo s *vrlo* ili *veoma* biti dokaz da te riječi djeluju i samostalno.

Na devet stranica dano je više čestica, i to samo one “koje nisu ni u jednoj drugoj skupini riječi”. Uglavnom su napisane bez naglaska, iako u primjerskim rečenicama naglasci tih čestica budu i označeni. Za česticu *zar* dan je dugosilazni naglasak, *zâr*, kako možemo naći i u nekoj literaturi, no u nekim ćemo pak priručnicima pročitati i kratkosilazno *zâr* (npr. u HG 1995., t. 783.) i nenaglašeno *zar* (npr. u Anićevu rječniku ²1994.). U primjerima je Raguž dao to i s naglaskom (*Zâr ne vidiš?, Zâr*

tako?, *Zâr si gluh?*) i bez njega (*Tako zar mora biti.*, *Doći će zar i on.*; *Bilo je sve u redu, zar ne?*), no ne može se zaključiti je li to slučajno ili ne; naravno, sigurno je da u *zar ne* naglasak negdje mora biti, pa će i običan čitatelj iz svojega iskustva znati da je to *zar nē*.

Na više mjesta u knjizi autor upozorava na ove ili one pogrješke današnjih govornikâ i pisateljâ, no mislim da nije smio propustiti spomenuti jednu počestu i prečestu poštapalicu: *pa*. Za česticu *pa* D. Raguž piše (t. 471.) da služi "kao pojačivač", da "u upitnoj službi pita za nastavak, posljedicu", da "izražava i sumnju" te da "dolazi i s drugim vezničkim riječima" (*pa opet, pa ipak*). U govoru mnogih ljudi – od predškolske djece, školaraca, studenata, radnika, službenika, intelektualaca, pa do ljudi istaknutih u glasilima kao što su razni vođitelji radijski i televizijski ili kao što su političari (moramo biti svjesni da jezik političara dobro kroji dio našega svakodnevnoga jezika) – premnogo će se puta sasvim obična rečenica započeti tim *pa*. Na sasvim obično, neutralno pitanje "*Koliko ti je godina?*" školarica odgovori, običnom intonacijom: "*Pa osamnaest.*" Slično je i ovo: "*Koliko je tri puta pet?*" "*Pa petnaest.*" – i slično, u usmenom odgovaranju u školama, kada odgovaratelj em zna odgovor (nema sumnje u nj), em se ne trudi da time pojača taj svoj odgovor, em tu nema upitne službe. (Česticu *em* u Raguževoj gramatici nisam pronašao; jesam li je previdio?)

U zanimljiv pregled "nekoliko najčešćih uzvika sa svim vrijednostima koje mogu imati" autor je uvrstio (t. 486.) i neke riječi za koje bi se prije moglo reći da su čestice. Tako za *mā* kaže da se njom izražava sumnjičavost (*Ma nisam baš zadovoljan.*, *Ma ne znam što bih ti rekao.*), pojačavanje (*Ma nemoj!*, *Ma što mi ne kažeš?!*), oma-

lovažavanje (*Ma lako ćemo za to!*) – no ne bi li se to dalo svesti na označavanje "dopusnoga značenja" kao u t. 458., za čestice *ma*, *makar*, *god*, *bilo*, *bar*, *barem?* Tamo se za *ma* i *makar* kaže da "u približnome značenju dolaze uz zamjeničke riječi" (*ma koji*, *makar koji*).

Tu bi se moglo napomenuti da *hūra* nije samo uzvik za juriš (t. 486.), nego to može služiti i kao uzvik za odobravanje i slavljenje. Za *hjä* "za nemoć, pomirivanje sa situacijom" moglo bi se reći da se podudara s *ja*, što je "izgovoreno obično s visokim tonom i kratko" – primjeri su slični: za prvo *Ilja, što možeš!*, za drugo *Ja, što možete?!*

Na trideset strana pregleda veznikâ (295.-324.) dogodilo se slično što i s česticama: na nekim veznicima (i dijelovima vezničkih sklopova) označen je naglasak, na nekima (koji u stvarnosti imaju naglaske) takve oznake nema.

Zanimljivo je da se ni u Raguževoj gramatici, kao ni u drugim novijim gramatikama, ne spominje udvojeni veznik *budi* ... *budi*: ima samo *bilo* ... *bilo* i *bilo* ... *ili* (t. 499.). Također, spominje se i veza *bilo* s neodređenim hipotetičnim zamjeničkim riječima (*što*, *tko*, *koji*, *kad*, *gdje* itd.), no ne i takva veza s *budi*, a primjerice u Aničevu rječniku (²1994.) naći ćemo i *budikâkav* / *budi kakav* s tumačenjem 'bilokakav', *budkôjī* / *butkôjī* / *bud koji* s tumačenjem 'bilo koji, svejedno koji, bez obzira na to koji' i oznakom da je to "rijetko". Vezu koja sadrži lik *budi*, lik za 3. osobu imperativa (prema *bilo*, za optativ), običan čitatelj može sasvim lako uočiti u djelima iz prošloga i ovoga stoljeća koja su nam školska lektira.

Za veznik *dakle* naći ćemo drugdje i drugačiji naglasak, *dâklē* prema *dâklē* / *dâklē* u Raguža. Čini mi se da bi danas *dâklē* (s dugouzlaznim naglaskom) prije

bila čestica (za pojačavanje iskaza pri čudenju, za izražavanje dojma i sl.).

Za namjerni veznik *eda* (tojest *ěda*) autor piše da je zastario (t. 506.), no činjenica je da on itekako živi i danas i u glasilima i u književnosti, i neki ga pišu kao *e da*. Vjerojatno je da neki ljudi misle da je *e* u tom *e da* uzvično *e*, kakvo Raguž daje u t. 484. u rečenicama *E, ne znam., E vidi što učini!* i drugima. – Mogli bismo reći da je zastario namjerni veznik *e* (kojega u Raguža, čini mi se, nema) – njega imamo u tekstovima XIX. i XX. stoljeća, ali primjerice danas ga valjda uopće nema u glasilima.

U dijelu o redosljedu (redu) riječi i rečeničnih dijelova u rečenici, autor piše (t. 631.) da se enklitika može postavljati različito, pa da može tako i “razbiti, razdvojiti sintagmu i doći između dva dijela sintagme ili stajati iza sintagme”. Smatra da “namještanje enklitika unutar sintagme ili iza sintagme ovisi o govornome ritmu, pa je i jedan i drugi način dobar” (tj. “mehaničko namještanje” enklitike “iza prve riječi u sintagmi”, i “postavljanje iza dvočlane sintagme”, što se “proglašava ili pogrešnim ili lošim”), te da je položaj enklitike kao u primjeru *Manji čovjek je imao veću glavu.* – “najobičniji”, a da su dva druga primjera “takoder dobra, ali usiljenija od prvoga” (*Manji je čovjek imao veću glavu.; Manji čovjek imao je veću glavu.*). Što je usiljenije, što ne, ovisi zaista o tome kako pojedinac gleda na standardni jezik. No D. Raguž tu spominje samo dvočlane sintagme, i primjeri su mu takvi. A na to kako on gleda na višočlane sklopove, možda govori ovaj njegov primjer, iz teksta gramatike: *Najobičniji način izricanja zapovijedi je imperativom* (t. 765.). A ako pak primjer *Manji čovjek imao je veću glavu.* djeluje usiljenije, djeluje li tako i primjer *Općenita, često službena (administrativna) neodređena zapovijed izriče se samim infiniti-*

vom, ili bi tu bio najobičniji položaj enklitike da piše ovako: *Općenita, često službena (administrativna) neodređena zapovijed se izriče samim infinitivom.* Gdje je granica za pravilo? Na sklopu od dvije riječi? Ili granice nema? Ako nema ograničenja za položaj enklitike, onda se granice standardnoga jezika šire, i standardni se jezik približava po tome običnu jeziku, razgovornom jeziku. Ako bi se standardni jezik po tome približavao razgovornom jeziku, onda se može približavati bilo čime, zašto bi to bilo jedino. – No standardni se jezik ipak razlikuje od razgovornoga svojom mnogo većom preciznošću, a ta se preciznost često dobiva upravo primjenom naizgled mehaničkih pravila koja su drugačija nego pravila razgovornoga jezika.

U napomeni uz točku 658. spominje se pojam člana; i u kazalu se upućuje samo na tu točku. Od čitatelja se valjda očekuje da već zna što je to član, i to što je to neodređeni član, ili pak da čitajući sâm zaključuje što to jest – u konkretnom slučaju, da je brojevni pridjev *jedan* neodređeni član ako “nema brojevanu vrijednost”, i to “uz imenice koje imaju općenit karakter, koje atribut *jedan* (*jedna, jedno*) specifičira” (*Jutros sam sreo jednoga čovjeka. Na ulazu u prodavaonicu pala je jedna žena. Upoznao sam jednu zgodnu ženu.*), što bude “uglavnom uz imenice za osobe i za jedinke kad označuju konkretnog predstavnika vrste (službenik, vojnik, student, žena, dijete, stražar, vozač, itd.)”. Kako li će običan čitatelj to povezati s izricanjem kletve i uvrede “s odredbom *jedan, jedna, jedno* (na drugome mjestu)”, kao u primjerima *Kravo jedna! Konju jedan!* i sličnima (t. 778., te među ublaženim uvredama, od milja itd., u t. 779. *Budalice jedna!*; usp. i t. 780.).

U t. 718. spominje se upitna čestica ili formula iz razgovornoga jezika *jělda, jělda*

odnosno *je l' dǎ? je l' dē?*". Po tom kako tamo piše zaključio bih da su to dva različita načina pisanja – no ne vidim nikakve prepreke za to da se i to *je l' dǎ? je l' dē* također piše kao *jelda, jelde*; ako u pisanom tekstu to zatreba, lako se stavi naglasak.

Glagol trebati jedan je od glagola koji se upotrebljava "obično bezlično" (t. 761.), i za takvu upotrebu daju se dva primjera: *Treba da idemo. Trebalo je da nešto učiniš*. To bezlično *treba* "može se upotrijebiti" i "s infinitivom određenoga glagola", za moguću radnju, kao u primjeru *Najprije treba staviti malo ulja, zatim doliti vode* (t. 753.). Dobro je primijećeno da je danas obično i lično, osobno *Trebamo ići., Trebali smo nešto učiniti*. – "što jezična norma sve češće prihvaća" (t. 762.). No zanimljivo je i *trebalo bi*.

Za lakše bi snalaženje u *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* trebalo pomoći to da je tekst podijeljen na obrojene točke – cijela knjiga ima 999 točaka. Međutim, ponekad to obrojénje ne pomaže mnogo. Na primjer, u t. 712. za pitanje upitnom formulom *da li* upućuje se riječima "vidi u poglavlju o česticama", dakle nakon toga trebam otići na sadržaj da potražim na kojim je stranicama smješteno poglavlje o česticama, pa listajući stranice 277.-286. nalazim to *da li* "skriveno" na str. 280./281., u t. 454., rastavljeno mnogim riječima: "Kad *da* tako potvrđuje sadržaj predikata, tj. zamjenjuje predikat, onda uza nj za pitanje može doći *li*". Da sam tražio u kazalu, našao bih uputu za *čestica, upitna (li, zar, jelda/jelde, a)*, i po njoj treba tražiti u 11 točaka, i metodom eliminacije došlo bi se ipak na t. 454. Ukratko, čini mi se da bi mnogo bolje bilo da je u t. 712. odmah upućeno na t. 454. – Ili, u t. 423. rečeno je da neki zamjenički prilozi i drugo zaslužuju poseban osvrt, "ali o tome će se govoriti u sintak-

si"; i onda je na čitatelju da traži gdje je to. – Takvi propusti i "propusti" poznati su svakomu od nas tko napiše ma i relativno kratak tekst: u neko doba autoru tekst postaje preglomazan i više nije pregledan.

Ponekad autoru promakne neodgovarajući primjer. Tako u t. 609. piše: "Ispušta se i pomoćni glagol kad se ponavlja" – a u primjeru pomoćnoga glagola uopće nema: *Obukao se, uzeo kišobran i izišao*. (Moglo bi se, naravno, shvatiti da je tu *sē < se je*.)

Neke bi stvari trebalo možda ipak objasniti u predgovoru ili uvodu – dakle negdje na početku knjige (ili pak bi trebalo uputiti na to). Objašnjenje za to zašto se u riječima s obilježnim naglaskom piše *te* umjesto *ije* (*sviet, diete* – a u dijelu o brojevima čitam i *dvie* napisano tako jer je naglasak označen, i *dvije*, jer naglasak nije označen, t. 131. i 133.; ali zašto onda ne pisati *prīpovietka*, nego u t. 62. u uzorku e108. bude *prīpovijetka?*) – naći ćemo u pretposljednjoj točki knjige. A i to je objašnjenje takvo da se za pisanje *ijē, ijé, ijē* tvrdi da je "posve pogrešno, i to stoga što naglasak na njemu sugerira jedan glas, a pišu se tri (slova), ili, s druge strane, što, protivno naglasnim pravilima, silazni naglasak stoji na nepočetnome slogu". Mislim da je to objašnjenje zanemarilo i druge slučajeve za koje se može razmišljati na taj način – pa se ipak tako ne razmišlja: mogli bismo, eto, reći da pisanje *radit ću* (a ne *radiću*) "sugerira dva glasa", kao što i pisanje *lj, nj, dž* može "sugerirati dva glasa". Pa ipak ne razmišljamo tako – držimo se pravopisa, jer znamo pisati svojim jezikom i znamo čitati ono što je pisano njime.

Što se tiče pisanja, evo dvije "pravopisne" napomene.

Šteta je što je autor kosu certu / za 'ili' uvijek spajao s onim što je spojeno tim veznikom ili. Dobro bi rješenje bilo da se piše spojeno npr. *ju/je*, što znači "ju ili je",

ali ako je bar s jedne strane takve kose crte više nego jedna riječ, mislim da bi mnogo bolje i preglednije bilo da se piše s bjelinama, npr. *Bivaju ispitivani / dobro gledani*. (za primjer u t. 397.), *bio sam čitao / bijah čitao* (za primjer u t. 402.), *E, ne znam. / E ne znam*. (za primjer u t. 484.).

Crtica (spojnica) pojavljuje se ponekad tamo gdje joj baš ne bi trebalo biti mjesto. Npr., u popisu glagolskih enklitika bude *sam-si-je-smo-ste-su* itd. s kratkim crticama (t. 972.), a npr. u popisu uzvikā bude s dugim crticama *ah-eh-ih-oh-uh* itd. i s kratkim crticama *a-ha, ah-ah* itd. (odvojeno zarezima) za neke kombinirane uzvike (t. 481.).

To što sam u ovom članku napisao tek je dio mojih misli o nekim dijelovima Praktične hrvatske gramatike Dragutina Raguža – o nekima od onih dijelova koji su me izazivali na pitanja. Knjigu pozdravljam kao još jednu gramatiku, kao još jedan doprinos hrvatskoj gramatičkoj literaturi, ali čini mi se da čitateljima kojima je ona namijenjena – ta gramatika nije uvijek baš praktična. Treba se nadati da će neko buduće izdanje biti ipak bolje.

Alemko Gluhak

O POSTANKU HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA

Mario Grčević: *Die Entstehung der kroatischen Literatursprache*. Köln-Weimar-Wien, 1997., 184 str.

Početkom prošle godine u nizu *Quellen und Beiträge zur kroatischen Kulturgeschichte* (Vrela i prinosi za hrvatsku kulturnu povijest), koji uređuje Elisabeth von Erdmann-Pan-

džić iz Slavističkoga instituta Sveučilišta u Erlangenu, izašla je knjiga Marija Grčevića *Die Entstehung der kroatischen Literatursprache*. Knjiga se pojavila u nizu u kojem se objavljuju temeljna djela hrvatske kulturne baštine, napose jezične. Dosad su objavljeni sljedeći naslovi: *Juraj Dragišić und Johannes Reuchlin* (1989.), *Regiones paeninsulae Balcanicae et Proximi orientis* (1988.), *Drei anonyme Wörterbücher der kroatischen Sprache aus Dubrovnik, Perugia und Oxford* (1990.), *Venefrida* Bartola Kašića (1991.), *Nauk za pisati dobro* Rajmunda Džamajića (pretpisak iz 1639., 1991.), *Bosna Argentina. Studien zur Geschichte des Franziskanerordens in Bosnien und Herzegowina* Bazilija Pandžića (1995.), *Pisctole i evangelja: das Perikopenbuch des Ivan Bandulavić von 1613* (s rječnikom i komentarom D. Gabrić-Bagarić, 1997.). U pripravi su Divkovićeve *Besjede* te Kašićev *Hrvatsko-talijanski rječnik iz 1600.* i pretpisak njegovih *Institutiones linguae illyricae* iz 1604.

Tema koja je predmetom Grčevićeve knjige za kroatistiku je višestruko zanimljiva. Raspravljajući o položaju hrvatskog književnog jezika u tipologiji književnih jezika te različitim pogledima na njegov postanak, prati u tom okviru razvitak slavističke misli od njezinih ramih početaka u 18. st. do suvremenih kretanja. Otkrivajući uzroke zabludama i stranputice do kojih je slavistiku dovelo znanstveno neutemeljeno polazište J. Dobrovskoga o srpskome imenu kao zajedničkome imenu svih Slavena, koju su poslije od njega preuzimali i prilagođavali svojim lingvističko-političkim pogledima Šafařík, Kopitar, Miklošič, Karadžić i drugi jezikoslovci, pojašnjava nastanak pojma "srpskohrvatskog književnog jezika" i posljedice koje je za hrvatski književni jezik imalo takvo poimanje pro-